

**แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5**
STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION GUIDELINES IN SMALL SCHOOLS UNDER
KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5*

ธิดาแก้ว แสงสุทธิ, จิรวัดน์ วรณโรจน์
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Thidakaew sangsutthi, Jirawat Waroonroj
Northeastern University, Thailand
E-mail: thidakaew17@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางในการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานแนะแนวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 จำนวน 329 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ดัชนีความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งหมด 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์รายบุคคล และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย คือ ด้านงานแนะแนว ด้านงานกิจกรรมนักเรียน ด้านงานปกครอง และด้านงานสวัสดิการนักเรียน
2. แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านงานแนะแนว 2) ด้านกิจกรรมนักเรียน 3) ด้านงานปกครอง 4) ด้านงานสวัสดิการนักเรียน

คำสำคัญ : การบริหาร; กิจการนักเรียน; โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The purpose of this research was study the needs and guidelines for student affairs administration in small schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5. The research method was divided into 2 steps: Step 1 was the study of needs for student affairs in small schools. The sample group used in this research consisted of school administrators and teachers taken responsibility in guidance under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 5, with the total number of 329 people. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire about the current situation and the desirable condition for student affairs administration in small schools. The statistics used in the research comprised mean, percentage, standard deviation and PNI modified index. Step 2 was a study of guidelines for student affairs administration in small schools. The target group used in the research included school administrators and teachers in 3 schools with best practice, with the total number of 6 people. The research instrument was an individual interview and the data were analyzed by using content analysis.

The research results were found that:

1. The needs for student affairs administration in small schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5 ranked according to the most importance were guidance, student activities, governing work and student welfare, respectively.
2. Guidelines for student affairs administration in small schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5 consisted of 4 aspects as follows: 1) Guidance work consisted of 13 administrative guidelines. 2) Student activities consisted of 12 administrative guidelines. 3) Governing work consisted of 8 administrative guidelines. 4) Student consisted of 7 administrative guidelines.

Keywords: Administration, Student Affairs, Small Schools

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียน จนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าว มีคุณภาพและได้

มาตรฐานสากล และการศึกษาที่พึงประสงค์ ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, (2560) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ(ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 มาตรา 4 ได้กำหนดให้การศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม ด้วยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรมและการศึกษาทางวัฒนธรรม การศึกษาการลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและตามเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน เป็นกำลังหลักของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย มีความรู้ คู่คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่มีความจำเป็นต่อการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) จากความสำคัญดังกล่าว ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพของคน และการคุ้มครองทางสังคม โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาคนไทยทุกคน ให้มีคุณภาพมีสุขภาพแข็งแรง เป็นคนเก่ง คนดี มีระเบียบวินัย รู้หน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนรวม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งในการพัฒนาคุณภาพของคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็ต้องอาศัยการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ดีต่อสังคมโดยตรง คือการเตรียมบุคคลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

การบริหารกิจการนักเรียน เป็นงานส่งเสริมพัฒนาควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียน ให้อยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนทุกคนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัยในตนเอง อันจะส่งผลให้นักเรียนก้าวหน้า และประสบผลสำเร็จในการเรียน และการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) งานกิจการนักเรียนเป็นอีกหนึ่งภาระงานที่สำคัญ เป็นงานที่บริหารงานทั่วไป การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามควรวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่จัดระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนานักเรียนโดยผ่านกระบวนการวางแผนและการบริหารจัดการ เพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจสังคม การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ภาวภูมิใจในความเป็นชาติไทย เกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยผ่านกระบวนการและกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน เทิดทูนและจงรักภักดีต่อ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักปรับตัว มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน สามารถเลือกดำเนินชีวิตอย่างผู้มีภูมิ รู้และมีภูมิธรรม (อาทิตยา เวชกรณ์, 2559)

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2560-2564 ระบุสถานการณ์พัฒนากลุ่มเด็กที่ต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ ที่สภาวะการของครอบครัวไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบ และโครงสร้าง เนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองจำนวนมาก ต้องไปทำงานนอกพื้นฐานสภาวะครอบครัว ดังกล่าวทำให้เด็กจำนวนมากที่ตกอยู่ในสภาวะที่ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร จึงทำให้เด็กเกิดปัญหาต่างๆ ได้แก่ ปัญหาเสพติด เด็กถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังเด็กถูกระงับความรุนแรงเด็กถูกละเมิดทางเพศและการตกเป็นเหยื่อการบริโภควัตถุนิยม (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2560) สอดคล้องกับสภาพปัญหาของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 เป็นแหล่งใกล้เคียงกับชุมชน จึงพบปัญหาต่างๆสำหรับนักเรียน เด็กที่อยู่ในช่วงวัยประถมศึกษา กำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงและอ่อนไหวต่อสภาวะสังคมได้ง่าย จากการสำรวจการกระทำผิดระเบียบวินัยของนักเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 พบว่านักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยเป็นจำนวนมากลักษณะความประพฤติที่ไม่เหมาะสมได้แก่หนีโรงเรียน เทียวเตร่ ในสถานที่ไม่เหมาะสม แต่งกายไม่เรียบร้อย ทะเลาะวิวาทแสดงกิริยาก้าวร้าว พกพาอาวุธ เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เนื่องจากอยู่ใกล้กับแหล่งพื้นที่อบายมุขต่างๆเป็นจำนวนมาก จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้นักเรียนประพฤติผิดระเบียบวินัย อีกทั้งสภาพปัญหาซึ่งเกิดขึ้นในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ในการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนขนาดเล็กที่พบเห็นดังนี้ ด้านงานแนะแนวโรงเรียนไม่ค่อยได้มีการจัดทำแผนพัฒนางานแนะแนวการศึกษาต่ออย่างชัดเจน ด้านกิจกรรมนักเรียนพบว่าการประเมินผลงานด้านกิจกรรมนักเรียนยังไม่เป็นระบบ ด้านงานส่งเสริมคุณธรรมและพัฒนาบุคลิกภาพ โดยภาพรวมนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมไม่พึงประสงค์นอกสถานศึกษา เนื่องจากครู บุคลากร มีจำนวนน้อย ด้านสวัสดิการนักเรียนโดยภาพรวมแล้วขาดแผนเชิงรุกในการพัฒนางานด้านสวัสดิการพยาบาลรวมถึงบุคลากรไม่เพียงพอเนื่องจากการดำเนินงานการบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษาทางสำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐานได้มีการกำหนดขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน อย่างชัดเจนอยู่แล้วแต่

ยังขาดแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาที่ดี ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นที่ต้องทราบแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนที่ดี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็ก ได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นมนุษย์มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความรู้และมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามความต้องการของสังคม อันส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน ให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งการบริหารกิจการนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,675 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) อย่างไม่เป็นสัดส่วนได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 329 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ตามการวิจัยขั้นตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ใช้สอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่ง ใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ และร้อยละ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการ บริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ ความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้การวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการ จำเป็น

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาที่มีแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 จำนวน 3 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา รวมทั้งหมดจำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของขั้นตอนนี้เป็นแบบสัมภาษณ์รายบุคคล โดยกำหนด โครงสร้างของแบบสัมภาษณ์สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการบริหารกิจการ นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5

วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อสร้าง แนวทางในการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่นเขต 5 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นของการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 เรียงตามลำดับความสำคัญเป็นดังนี้ คือ ด้านงานแนะแนว ด้านงาน กิจกรรมนักเรียน ด้านงานปกครอง และด้านงานสวัสดิการนักเรียน ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านงานแนะแนว 2) ด้านงานกิจกรรมนักเรียน 3) ด้านงานปกครอง 4) ด้านงานสวัสดิการนักเรียน โดยในแต่ละรายด้านมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านงานแนะแนว มีแนวทางดังนี้ 1) โรงเรียนต้องจัดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเพื่อทำ หน้าที่แนะแนว 2) มีการวางแผนเพื่อกำหนดคุณสมบัติและแต่งตั้งบุคลากรแนะแนวรวมถึงจัดอบรมพัฒนาครู ในโรงเรียนให้สามารถดำเนินการด้านแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) สำรวจครูในโรงเรียนว่าผู้ใดสำเร็จ การศึกษาด้านแนะแนวหรือสำรวจความต้องการหรือความเต็มใจของครูที่ต้องการทำงานด้านงานแนะแนว 4) จัดอบรมพัฒนาครูในโรงเรียนให้สามารถดำเนินการด้านแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) จัดทำป้ายนิเทศ เพื่อเป็นข้อมูลข่าวสารให้ความรู้แก่นักเรียนอยู่เสมอ 6) เชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียนในหัวข้อ

ต่างๆ เช่นการแนะแนวเพื่อศึกษาต่อการแนะแนวเพื่อประกอบอาชีพ เป็นต้น 7) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามความสามารถความถนัดและความสนใจของครูเพื่อการทำงานส่งเสริมและพัฒนางานด้านงานแนะแนวเพื่อมุ่งพัฒนานักเรียนอย่างจริงจัง 8) มีการประเมินผลเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงและแก้ไข 9) ผู้บริหารและครูควรมีการประชุมผลการนิเทศกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานและนำอุปสรรคเกี่ยวกับการกำหนดโครงการและการวางแผนมาหาแนวทางแก้ไขพัฒนาเพื่อจัดทำโครงการและแผนงานต่อไป 10) สสำรวจครูในโรงเรียนว่าผู้ใดสำเร็จการศึกษาด้านแนะแนวหรือสำรวจความต้องการหรือความเต็มใจของครูที่ต้องการทำงานด้านงานแนะแนว 11) จัดอบรมพัฒนาครูในโรงเรียนให้สามารถดำเนินการด้านแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 12) โรงเรียนจัดให้มีการประชุมเพื่อวางแผนการแนะแนวทางการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อร่วมกับชุมชนและองค์กรต่างๆอยู่เสมอ 13) เชิญผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพและศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จมาให้คำแนะนำแก่นักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น รวมถึงการประกอบอาชีพ

2.2 ด้านงานกิจกรรมนักเรียน มีแนวทางดังนี้ 1) จัดประชุมพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้บริหารและคณะครู จัดทำโครงการพร้อมกับกำหนดแผนปฏิบัติการ เพื่อจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆตลอดภาคเรียน 2) คำนึงถึงความสำคัญของกิจกรรมโดยเฉพาะวันสำคัญของชาติและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา 3) กำหนดเป้าหมายผลสำเร็จที่ชัดเจนของการดำเนินงานตามขั้นตอนที่ปฏิบัติอยู่ในแผนพร้อมกับสรุปรายงานผลในแต่ละกิจกรรม 4) ครูและผู้บริหารมีลักษณะการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการความสนใจและธรรมชาติของผู้เรียน 5) จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ต้องสนองตอบจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6) จัดกิจกรรมเพื่อผู้เรียนทุกคนได้ครอบคลุมด้านการศึกษางานอาชีพชีวิตและสังคม 7) ครูต้องมีความเข้าใจเด็กและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความถนัดความสามารถและความสนใจของผู้เรียน 8) ครูและผู้บริหารร่วมกันประชุมถึงแนวทางการจัดกิจกรรมและจัดทำแผนในกิจกรรมนั้นๆ ในรูปแบบที่ชัดเจน 9) โรงเรียนได้มีการจัดประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนได้ทราบถึงการจัดกิจกรรมและเป้าหมายของการจัดกิจกรรม 10) การเชิญผู้ปกครองและบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนักเรียนมีแนวทาง เช่น ควรมีการประชุมเพื่อวางแผนขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์งานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างต่อเนื่องควรประสานงานโดยตรงกับผู้ปกครองไม่ควรใช้แต่หนังสือเชิญเพียงอย่างเดียวซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น 11) จัดประชุมพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้บริหารและคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาสาเหตุและปัจจัยผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบในการดำเนินงานและการแก้ปัญหา 12) จัดทำโครงการกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสังคมของผู้เรียนโดยคำนึงถึงตัวผู้เรียนสังคมและวัฒนธรรมธรรมชาติและคุณสมบัติของการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อตัวผู้เรียน

2.3 ด้านงานปกครอง มีแนวทางดังนี้ 1) ครูและผู้บริหารได้ร่วมกันประชุมถึงขั้นตอนการดำเนินงานในการจัดทำคู่มือนักเรียน 2) กำหนดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษา นโยบายของสถานศึกษา ซึ่งการจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติต้องเกี่ยวข้องกับผู้เรียนกำกับติดตามกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนของครูและนักเรียนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ 3) ครูและหัวหน้างานบริหารงานทั่วไปได้ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการปกครองนักเรียน 4) มีการจัดโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนพร้อมสร้างบรรยากาศของประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างเด่นชัด 5) กิจกรรมที่ส่งเสริมการปกครองนักเรียน เช่น ฝึกการมีระเบียบวินัย ฝึกการเลือกตั้งสภานักเรียน เป็นต้น 6) ครูและผู้บริหารได้ร่วมกันประชุมวางแผนถึงแนวทางการจัดอบรมนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน 7) จัดระบบให้นักเรียนมีวินัยในตนเองผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนได้จัดขึ้น เช่น การแต่งกายที่เหมาะสม รวมถึงส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ประพฤติดี 8) กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย เช่น การตรงต่อเวลา ความสะอาด การแต่งกาย การเข้าแถว การแสดงความเคารพ การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และแนวทางปฏิบัติของโรงเรียน

2.4 ด้านงานสวัสดิการนักเรียน มีแนวทางดังนี้ 1) ผู้บริหารและครูได้มีการจัดประชุมวางแผนด้านงานสวัสดิการนักเรียน โดยเน้นการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่บุคลากรครู 2) ส่งเสริมประชุมวางแผนการให้บริการด้านสุขภาพแก่นักเรียนในโรงเรียน 3) ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานสวัสดิการนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 4) จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ด้านงานพยาบาลประจำอยู่ที่ห้องพยาบาล หรือให้ครูไปอบรมเกี่ยวกับงานพยาบาลเบื้องต้น 5) เชิญวิทยากรภายนอกหรือกรมอนามัย สาธารณสุข ใกล้เคียงด้านหรือภายในชุมชน มาให้ความรู้และตรวจสุขภาพนักเรียนเป็นประจำทุกปี 6) ประชุมวางแผนการให้บริการด้านสุขภาพแก่นักเรียนในโรงเรียน 7) เชิญเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในชุมชน มาให้ความรู้เรื่องการจัดทำบัตรสุขภาพและบันทึกผลให้เป็นปัจจุบัน

อภิปรายผล

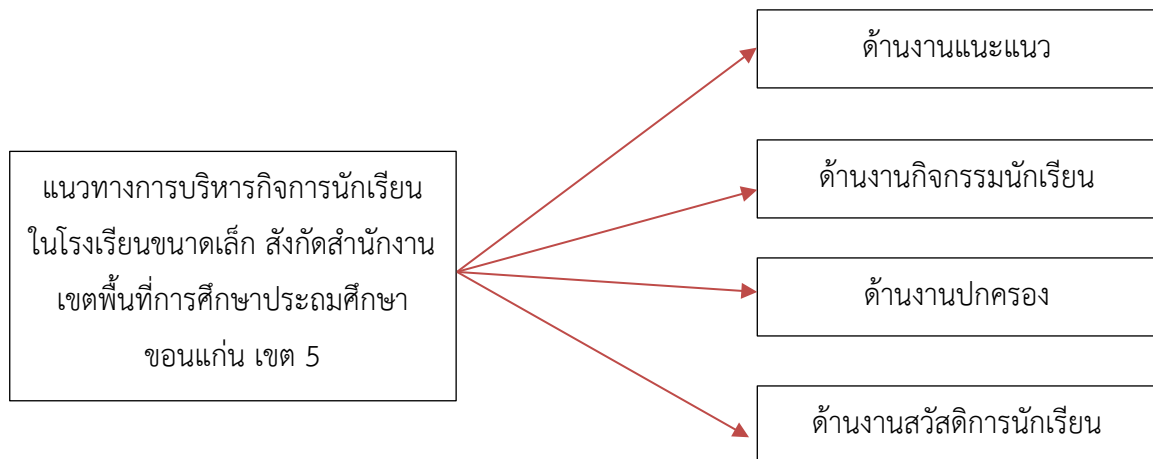
จากการวิจัยแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ด้านงานแนะแนวมีความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับแรก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ โรงเรียนต้องจัดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเพื่อทำหน้าที่แนะแนว มีการวางแผนเพื่อกำหนดคุณสมบัติและแต่งตั้งบุคลากรแนะแนว รวมถึงจัดอบรมพัฒนาครูในโรงเรียน ให้สามารถดำเนินการด้านงานแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะพัฒนางานแนะแนวในโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

รุจิรา ปันงา (2548) พบว่า สภาพปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาที่เป็นของรัฐบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาด้านการจัดและการบริการแนะแนวโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 จากการวิจัยพบว่า มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านงานแนะแนว 2) ด้านงานกิจกรรมนักเรียน 3) ด้านงานปกครอง และ 4) ด้านงานสวัสดิการนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยบางประเด็นของ พิมพ์ภา โพธิจันทร์, นิพนธ์ วรรณเวช และ สาโรจน์ เผ่าวงศากุล (2564) เรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ด้านการวางแผนกิจการนักเรียน และ ด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 จากการวิจัยพบว่ามี 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านงานแนะแนว มีแนวทางการบริหารคือ โรงเรียนต้องจัดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเพื่อทำหน้าที่แนะแนวจัดอบรมพัฒนาครูในโรงเรียนให้สามารถดำเนินการด้านแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ด้านงานกิจกรรมนักเรียน จัดทำโครงการกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสังคมของผู้เรียนโดยคำนึงถึงตัวผู้เรียนสังคมและวัฒนธรรมธรรมชาติและคุณสมบัติของการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อตัวผู้เรียน 3. ด้านงานปกครองครูและผู้บริหารได้ร่วมกันประชุมถึงขั้นตอนการดำเนินงานในการจัดทำคู่มือนักเรียน กำหนดแผนการจัดกิจกรรม

พัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษา นโยบายของสถานศึกษา 4. ด้านงานสวัสดิการนักเรียน ผู้บริหารและครูได้มีการจัดประชุมวางแผนด้านงานสวัสดิการนักเรียน โดยการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่บุคลากรครู ส่งเสริมประชุมวางแผนการให้บริการด้านสุขภาพแก่นักเรียนในโรงเรียน ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานสวัสดิการนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ควรให้ความสำคัญกับการนำเอาแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนมาบูรณาการลงในหลักสูตรของสถานศึกษาสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างแท้จริง
- 2) ด้านงานแนะแนว ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดการประกาศห้องแนะแนวเชื่อมต่อการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน จัดป้ายนิเทศและข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยเพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน ติดตามพฤติกรรมของนักเรียนที่เคยได้รับคำปรึกษาไปแล้ว จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเพื่อทำหน้าที่แนะแนว และเชิญผู้ที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพและศิษย์เก่าที่ประสบผลสำเร็จมาให้คำแนะนำแก่นักเรียน
- 3) ด้านการจัดกิจกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมต่างๆในวันสำคัญของชาติและวันสำคัญทางศาสนา จัดกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการตามความถนัดและความสามารถของนักเรียน จัดกิจกรรมโดยมีการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์สภาพเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน
- 4) ด้านการปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำคู่มือนักเรียนเพื่อชี้แจงระเบียบและข้อปฏิบัติต่างๆให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการปกครองนักเรียน และจัดอบรมควบคุมดูแลนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียน
- 5) ด้านสวัสดิการนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการงานสวัสดิการนักเรียน มีการตรวจสุขภาพนักเรียนเป็นประจำทุกปี และ จัดทำบัตรสุขภาพรวมทั้งบันทึกผลให้เป็นปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก
- 2) ควรมีการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อที่จะนำมาพัฒนาและส่งเสริมในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2563 จาก <http://tpso4-m-society.go.th/index.php/th/tpso-news/2017-05-16-15-16-07/255-2-2560-2564>
- พิมพ์ผกา โพธิจันทร์, นิพนธ์ วรรณเวช และ สาโรจน์ เผ่าวงศากุล (2564) เรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(11): 79-91.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2563 จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th> > 2560.
- รุจิรา ปันงา. (2548). *สภาพปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาที่เป็นของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2563 จาก <http://academic.obec.go.th> > images > document
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2563 จาก <https://www.pcccr.ac.th/filesAttach/OIT/O3/1.pdf>
- อภิญา รุ่งธรรม. (2556). *การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อาทิตย์ เวชกรณ. (2559). *แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3 rd ed). Tokyo: Harper.